

פרשת ואתחנן – כל המוסיף גורע

נאמר בפרשה: "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם, ולא תגרעו ממנו, לשמר את מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם" (ד.ב.).

פירש רש"י: "לא תוסיפו – כגון: חמש פרשיות בתפילין, חמישה מינים בלולב, חמש ציציות; וכן לא תגרעו".

שאלו המפרשים: האיסור שלא לגרוע מובן, כי האדם מרוויח בכך שהוא משלם פחות: במקום ארבעה מינים הוא קונה רק שלושה, או שבשביל התפילין שלו הוא קונה רק שלוש פרשיות. אבל למה יש איסור בהוספה! מה הבעיה שאדם ישלם יותר כסף לסופר ויוסיף עוד פרשה לתפילין שלו! לכאורה יש בכך ביטוי לרצון טוב, והיה מקום לשבח אדם כזה על הידורו במצוות!

ענה על כך רבי יהונתן אייבשיץ: התורה היא סם חיים, תרופה שבאה לטהר את האדם מכל הרע שבו; ותרופה יש לקחת לפי המינון שנתן הרופא. פחות מהמינון – לא יועיל; ויותר מהמינון – מזיק.

הסבר נוסף: כשאדם שולח דואר אלקטרוני והוא מוסיף עוד נקודה לכתובת או מחסיר נקודה אחת – הדוא"ל לא יגיע ליעדו. אז כשם שנקודה קטנה מעכבת את הגעת הדוא"ל ליעדו, כך גם שינוי בפרטי המצוה יגרום לכך שהמצוה לא תיחשב ולא תעלה לרצון לפני ה'.

הסבר נוסף: אם אדם יתרגל להוסיף על דעת עצמו, בסופו של דבר הוא עלול גם לגרוע, כי הוא יגיד: "תמיד אני מוסיף, אז פעם אחת מותר לי לגרוע, על החשבון...".

את הרעיון הזה המחיש המגיד מדובנא במשל זה:

בעיריה אחת גר עשיר קמצן ובשכנותו גר עני. יום אחד ביקש העני משכנו העשיר כף בהשאלה. אחרי הרבה תחנונים נתן העשיר את הכף, ובתנאי שלמחרת בבוקר הכף תוחזר. למחרת בבוקר החזיר העני כף וכפית, ולעשיר התמה הוא הסביר: "בלילה הכף ילדה כפית!"

העשיר לא שאל שאלות, ולקח את הכפית.

הסיפור חזר על עצמו כשהעני ביקש כוס בהשאלה, ולמחרת החזיר כוס וכוסית קטנה, ושוב הוא סיפר לעשיר שבלילה נולדה כוסית. כך בכל יום שאל העני מהעשיר כלי והחזיר לו שניים.

ביום שישי ביקש העני מהעשיר זוג פמוטי כסף יקרים מאוד. העשיר שמח לתת לו, מתוך תקווה שביום ראשון הוא יקבל זוג נוסף של פמוטים...

והנה עובר יום ראשון והעני לא מגיע להחזיר את הפמוטים.
רץ העשיר לביתו של העני ושאל אותו: "מה עם הפמוטים?"
ענה לו העני: "קרה אסון גדול בשבת, הפמוטים מתו!"
התחיל העשיר לצעוק על העני: "טיפש! משוגע! ממתי פמוטים מתים!"
ענה לו העני: "כל השבוע קיבלת בשמחה את הכלים שנולדו, עכשיו תקבל את הבשורה הקשה שהכלים מתו!"

סיים המגיד את משלו ואמר: "אם אדם יתרגל להוסיף, סופו שיבוא לגרוע". לכן אסרה התורה: "לא תספנו...
ולא תגָרעו".